

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра банківської справи

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

(підпис)
“ ____ ” _____ 20__ р.

РЕФЕРАТ

кваліфікаційної роботи

на здобуття освітнього ступеня бакалавра

зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» за освітньою програмою «Міжнародний банківський бізнес»

на тему: **«МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ОПЕРАЦІЙ БАНКІВ З ПЛАТІЖНИМИ КАРТКАМИ»**

Виконавець:

студент 44 групи ФФБС
Руденко Юлія Андріївна
(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

д-тор екон. наук, професор
(науковий ступінь, вчене звання)
Завадська Діана Володимирівна
(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Одеса 2023

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. У сучасному світі, де глобалізація та електроніка перетворюють спосіб життя і спілкування людей, платіжні карти стають все більш поширеним та невід’ємним елементом фінансових операцій. Вони забезпечують швидкі та зручні безготівкові розрахунки як на місцевому рівні, так і у міжнародному масштабі. Зростання популярності платіжних карт породжує необхідність уніфікації та стандартизації операцій, що пов’язані з їх використанням.

Мета дослідження полягає у розробці стратегії зменшення ризиків операцій банків з платіжними картками та електронними платежами, яка формується на основі міжнародних стандартів операцій.

Завдання дослідження. Досягнення мети потребує вирішення завдань:

- розглянути операції банків з платіжними картками;
- охарактеризувати міжнародні стандарти операцій банків з платіжними картками;
- детально розібрати національне законодавство та регулювання Національного банку України операцій банків з платіжними картками;
- оцінити сучасний стан ринку платіжних карток в Україні;
- проаналізувати діяльність АТ КБ «Приватбанк» на ринку платіжних карток;
- дослідити відповідність міжнародним стандартам операцій банків з платіжними картками в Україні;
- з’ясувати проблеми переходу банків на операції з платіжними картками сумісними з міжнародними стандартами та визначити напрями модернізації платіжних систем в Україні;
- запропонувати стратегії зменшення ризиків операцій банків з платіжними картками та електронними платежами.

Об’єктом дослідження є процеси та практики банківських операцій з платіжними картками.

Предметом дослідження є міжнародні стандарти та нормативні вимоги, що визначають операції банків з платіжними картками.

Методи дослідження. В ході виконання кваліфікаційної роботи було використано широкий спектр методів дослідження, серед яких варто відзначити порівняльний аналіз, методи аналізу та синтезу, а також різні прийоми статистичного аналізу. Зокрема, застосовувалися методи порівняння, групування, SWOT-аналізу, графічного й табличного представлення даних. Крім того, використовувався метод методологічного узагальнення для систематизації результатів та отримання висновків з дослідження.

Інформаційна база дослідження. Теоретичними та методологічними основами кваліфікаційної роботи є наукові видання, монографії та публікації вітчизняних та зарубіжних учених на тему дипломної роботи; матеріали науково – практичних конференцій та семінарів, присвячені питанням функціонування платіжних систем; функціонуючі законодавчі та нормативно

– правові акти України, які регламентують діяльність платіжних систем та операцій з використанням банківських платіжних карток.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (97 найменувань). Загальний обсяг роботи становить 79 сторінок. Основний зміст викладено на 68 сторінках. Робота містить 12 таблиць, 6 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі кваліфікаційної роботи **«Теоретичні аспекти застосування міжнародних стандартів операцій банків з платіжними картками»** розглядаються теоретичні основи операцій банків з платіжними картками: розглянуто етапи формування ринку платіжних карток в Україні, розкрито економічний зміст платіжної картки, виявлено переваги та недоліки використання платіжних карток, визначено види платіжних карток та операції банків з ними; досліджено міжнародні стандарти операцій банків з платіжними картками; охарактеризовано національне законодавство та регулювання НБУ операцій банків з платіжними картками.

У другому розділі **«Аналіз тенденцій розвитку операцій банків з платіжними картками та їх відповідності міжнародним стандартам»** проведено аналіз діяльності АТ КБ «Приватбанк» на ринку платіжних карток; надана оцінка сучасного стану ринку платіжних карток України; розкрито питання відповідності міжнародним стандартам операцій банків з платіжними картками в Україні; обґрунтовано вплив міжнародних стандартів операцій з платіжними картками на картковий ринок України.

У третьому розділі **«Проблеми використання міжнародних стандартів операцій банків з платіжними картками в Україні та шляхи їх вирішення»** досліджено проблеми переходу банків на операції з платіжними картками сумісними з міжнародними стандартами та напрями модернізації платіжних систем в Україні; запропоновано стратегії зменшення ризиків операцій банків з платіжними картками та електронними платежами.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило зробити висновки, основні з яких такі:

1. Сформовано історичні етапи створення і введення в обіг пластикових карток свідчать про поступове удосконалення платіжних систем і зростання їх прийняття у суспільстві. Доведено, що платіжні картки стали не лише зручним засобом оплати, але й символом розвитку фінансових технологій та прогресу у сфері безготівкових розрахунків. Зазначено, що розвиток платіжних карток неможливий без рішення задач по забезпеченню надійної роботи і якісного обслуговування систем, підтримання належного рівня захищеності систем зі зберіганням оперативності обробки даних в

умовах реалізації специфічних загроз інформативної безпеки. Особиста інформація потребує забезпечення надійного захисту і постійного його вдосконалення через збільшення чисельності випадків, пов'язаних з крадіжкою персональних даних.

Визначено важливість стандартів, що визначають параметри та функціонал продуктів, представлених на ринку карткових продуктів та їх роль у розвитку ринку пластикових карток.

Зауважено, що стандарти грають важливу роль у процесі проведення операцій банків з платіжними картками, тому що вони: забезпечують високу якість та швидкість операцій з платіжними картками; сприяють впровадженню в банківську сферу нових наукових досягнень; допомагають користувачам розуміти процес операцій з платіжними картками; полегшують контроль із боку держави; забезпечують зв'язок окремих елементів платіжної інфраструктури.

Розглянуто операції банків з платіжними картками. Наголошено, що платіжна картка має важливий економічний зміст, оскільки вона допомагає полегшити та прискорити грошові розрахунки, сприяє розвитку безготівкової економіки, покращує ліквідність та фінансову стабільність. Кожен вид платіжної картки має свої переваги та обмеження, і вибір залежить від особистих фінансових потреб та вподобань кожної особи.

2. Охарактеризовано міжнародні стандарти операцій банків з платіжними картками. Зазначено, що дотримання стандартів забезпечує сумісність, надійність та зручність використання платіжних карток у різних сферах життя. Запровадження міжнародних стандартів, зокрема ISO 20022, в українській платіжній інфраструктурі покаже здатність банків України до ефективного обміну платіжними повідомленнями з міжнародними партнерами. Це збільшить надійність та швидкість платежів, спростить процеси для банківських установ та клієнтів, сприятиме розвитку електронних платежів.

Доведено, що вимоги стандарту PCI DSS є важливими для всіх організацій, що працюють з електронними платіжними системами. Виконання цих вимог допомагає зменшити ризик крадіжки карткової інформації та зберегти довіру клієнтів.

3. Детально розібрано національне законодавство та регулювання Національного банку України операцій банків з платіжними картками. Сфокусовано увагу, що при виконанні встановлених вимог НБУ, емітенти карток, мережі платіжних карт та інші учасники ринку забезпечують високу якість обслуговування та довіру користувачів, сприяючи розвитку безготівкових платежів та зручності використання платіжних карток.

4. Здійснено оцінку сучасного стану ринку платіжних карток в Україні та з'ясовано, що за статистикою НБУ відзначається зростання у III кварталі 2022 року кількості безготівкових операцій на 8% (до майже 2 млрд. шт.), обсягу – на 60% (до 1,3 трлн грн). Загальна кількість карткових транзакцій безготівкові розрахунки і отримання готівки досягла 2,2 млрд. шт. на

загальну суму 1,9 трлн. грн. доля безготівкових операцій постійно зростає у 2018 вона становила 45%, а у 2021 вже 60,8%.

Проаналізовано діяльність АТ КБ «ПриватБанк» на ринку платіжних карток. АТ КБ «ПриватБанк» займав лідируючі позиції у 2022 рік за кількістю емітованих платіжних карток – 43,8% усіх емітованих карток були випущені банком. Більше половини усіх платіжних терміналів (60,4%) встановлені АТ КБ «ПриватБанк». У 2022 році банк почав емісію карток платіжної системи ПРОСТІР і першим реалізував технологію захисту операцій за цими картками відповідно до протоколу і EMV 3-D Secure 2.2.– “PROSTIR e-Secure”.

Досліджено відповідність міжнародним стандартами операцій банків з платіжними картками в Україні. Зазначено, що прогресивна модернізація платіжних систем українських банків є важливим кроком для створення сучасної та інноваційної фінансової інфраструктури, яка відповідає міжнародним стандартам та вимогам. Це сприяє розвитку економіки, залученню нових технологій та підтримує швидке та безпечне здійснення платежів та фінансових операцій для всіх учасників системи.

5. З'ясовано проблеми переходу банків на операції з платіжними картками сумісними з міжнародними стандартами та визначено напрями модернізації платіжних систем в Україні. Акцентовано увагу на тому, що перехід до застосування міжнародних стандартів операцій банків з платіжними картками на території України став важливим етапом у розвитку банківської сфери, покликаним знизити ризики під час проведення банківських операцій, і навіть підвищити якість банківського обслуговування.

Виявлено, що процес розробки, прийняття та вдосконалення міжнародних стандартів операцій банків з платіжними картками заснований на ретельно продуманому та максимально прозорому механізмі. У цьому процесі беруть участь найбільші платіжні системи, Міжнародна організація зі стандартизації, Рада стандартів безпеки індустрії платіжних карток, Банк міжнародних розрахунків, Комітет із платежів та ринкової інфраструктури.

6. Запропоновано стратегії зменшення ризиків операцій банків України з платіжними картками та електронними платежами. За допомогою SWOT-аналізу ідентифіковано ключові фактори, які впливають на безпеку платіжних систем. Доведено, що максимальне значення сили визначається в параметрах «Можливості - О» та «Загрози - Т».

При перетинанні «Сили-Можливості» (Strengths-Opportunities) банкам України рекомендовано застосовувати наступні стратегії зменшення ризиків операцій банків України з платіжними картками та електронними платежами: забезпечення високого рівня кібербезпеки, ефективний ризик-менеджмент. При перетинанні «Сили-Загрози» (Strengths-Threats) – посилення співпраці з правоохоронними органами, забезпечення освіти та свідомості.

АНОТАЦІЯ

Руденко Ю.А. «Міжнародні стандарти операцій банків з платіжними картками»

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» за освітньою програмою «Міжнародний банківський бізнес». - Одеський національний економічний університет. - Одеса, 2023.

У кваліфікаційній роботі розглядаються теоретичні аспекти застосування міжнародних стандартів операцій банків з платіжними картками. Сформовано історичні етапи створення і введення в обіг пластикових карток. Охарактеризовано міжнародні стандарти операцій банків з платіжними картками. Детально розібрано національне законодавство та регулювання НБУ операцій банків з платіжними картками.

Проаналізовано тенденції розвитку операцій банків з платіжними картками та їх відповідності міжнародним стандартам. Здійснено оцінку сучасного стану ринку платіжних карток України. Надано результати аналізу діяльності АТ КБ «Приватбанк» на ринку платіжних карток. Досліджено відповідність міжнародним стандартам операцій банків з платіжними картками в Україні.

З'ясовано проблеми використання міжнародних стандартів операцій банків з платіжними картками в Україні та шляхи їх вирішення. Визначено проблеми переходу банків на операції з платіжними картками сумісними з міжнародними стандартами та напрями модернізації платіжних систем в Україні. Запропоновано стратегії зменшення ризиків операцій банків з платіжними картками та електронними платежами.

Ключові слова: платіжні картки, міжнародні стандарти, банк, платіжні системи, напрями модернізації, стратегії зменшення ризиків.

ANNOTATION

Rudenko Ju. “International standards of bank operations with payment cards”

Qualification work for obtaining a bachelor's degree in the specialty 072 “Finance, Banking, Insurance, and Stock Market” under the “International Banking” educational program. – Odessa National Economic University. – Odessa, 2023.

The qualification work examines the theoretical aspects of the application of international standards for bank operations with payment cards. The historical stages of the creation and circulation of plastic cards are outlined. The international standards for bank operations with payment cards are characterized. The national legislation and regulation of the National Bank of Ukraine regarding bank operations with payment cards are examined in detail.

The trends in the development of bank operations with payment cards and their compliance with international standards are analyzed. An assessment of the current state of the payment card market in Ukraine is provided. The results of the analysis of the activities of JSC “PrivatBank” on the payment card market are presented. The compliance of bank operations with payment cards in Ukraine with international standards is investigated.

The problems of using international standards for bank operations with payment cards in Ukraine and ways to address them are identified. The challenges of banks transitioning to operations with payment cards compatible with international standards and the directions of payment system modernization in Ukraine are determined. Strategies for reducing risks in bank operations with payment cards and electronic payments are proposed.

Keywords: payment cards, international standards, bank, payment systems, modernization directions, risk reduction strategies.